

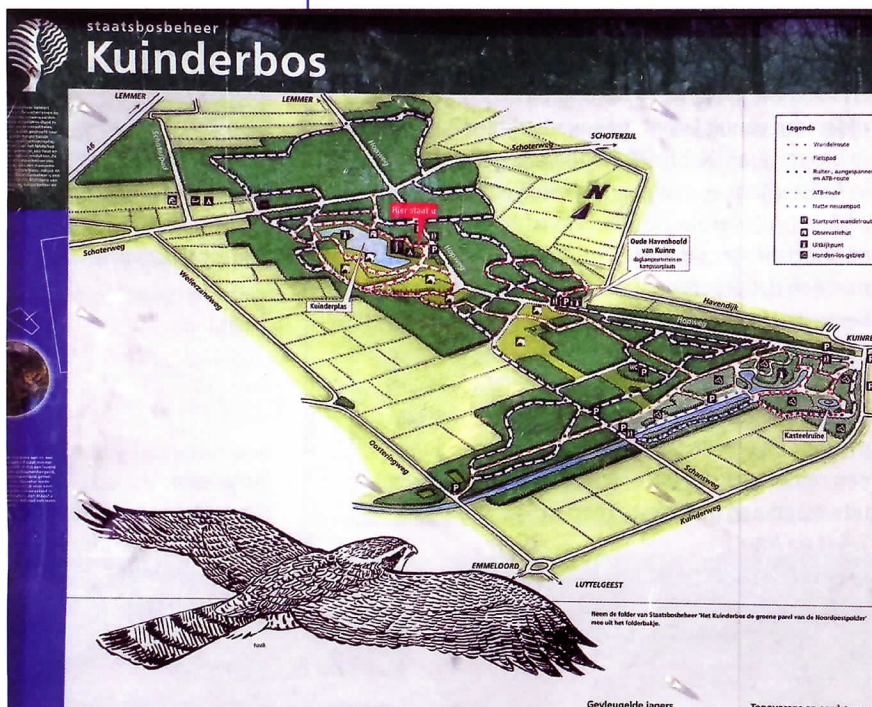
Nieuwe natuur: De vlinderbanen van Het Kuinderbos

Het Kuinderbos is met 1200 hectare het grootste aaneengesloten bos van de Noordoostpolder.

Nederland verstedelijkt, de ruimte voor het platteland wordt steeds kleiner en ons wegnest breidt zich kilometer na kilometer uit. Ondanks dat is er ook ruimte voor natuur. Er ontstaan zelfs nieuwe gebieden en bestaande terreinen krijgen een facelift. Het Kuinderbos is zo'n gebied, weliswaar dit jaar vijftig jaar oud maar desondanks springlevend. Beheerder Staatsbosbeheer steekt de handen uit de mouwen met de bedoeling er de biodiversiteit te vergroten.

De 'polderpioniers' van destijds hebben honderdduizenden jonge boompjes en struiken geplant.

gevonden. Iedere herfst is het gebied een speeltuin voor paddenstoelliefhebbers, die er inmiddels al meer dan zeshonderd soorten aantreffen. In het dichte sparrenbos zijn het sparrenveetje en de olijfgroene koraalzwam bepaald niet zeldzaam. Mycelia van beide dragen bij aan de afbraak van het sparrenstrooisel. Langs diepe greppels werd hier voor het eerst in ons land de aangebrande kluitzwam gevonden. Andere soorten die menigeen enthousiast maken zijn onder andere de peenrode melkzwam, kleine sparrenrussula, purperrode russula, donkere pronkridderszwam, kastanjeparasolzwam en de geelbruine wolsteelparasolzwam. Ook voor veel vogels is Het Kuinderbos een waar toevluchtsoord. Ieder voorjaar broeden er veel zangvogels, waaronder wielewaal, grauwe en bonte vliegenvanger en veel matkoppen. Ook ransuil, havik en wespindief broeden er jaarlijks. En dan de vlinders.

Het Kuinderbos is met 1200 hectare het grootste aaneengesloten bos van de Noordoostpolder. Het is aangeplant tussen 1947 en '53 en daarmee het oudste bos van Flevoland. De 'polderpioniers' van destijds hebben honderdduizenden jonge boompjes en struiken geplant. Zoals dat ging in die tijd, strakke rijen en willekeurig gebruik van inlands hout en exoten. Maar een bos op de bodem van de zee was sowieso een unicum en heeft altijd tot de verbeelding gesproken. Niemand had ooit kunnen bevroeden dat het in een halve eeuw tijd zou uitgroeien tot een waar paradijs voor planten en dieren. Met opvallende zoogdieren als ree, vos, haas en konijn en sinds enkele jaren ook de boomarter. Diverse soorten libellen, spinnen, reptielen en amfibieën hebben hun weg naar Het Kuinderbos

Boswachter Harco Bergman raakt er niet over uitgepraat.

Vlinderbanen

Boswachter Harco Bergman raakt er niet over uitgepraat. "In de maanden juni, juli en augustus is Het Kuinderbos een lustoord voor vlinderliefhebbers. Bij gunstige weersomstandigheden zijn in het Burchtbos, de paardenweiden en rond de Kuinderplas veel verschillende soorten te bewonderen. In het Burchtbos alleen al, zijn circa twintig soorten dagvlinders waargenomen. In totaal zijn hier meer dan vijfhonderd soorten nachtvlinders geïnventariseerd."

Voor de vlinders is er voldoende voedsel, want er groeien meer dan driehonderdvijftig soorten planten in Het Kuinderbos. Vooral dagpauwoog, atalanta en kleine vos zijn algemeen. "Maar dat vinden we niet genoeg," legt boswachter Bergman uit. "Staatsbosbeheer streeft naar een zo groot mogelijke biodiversiteit. Vooral voor vlinders willen we een verschil maken. Minder algemene soorten zoals zilveren maan, landkaartje, argusvlinder, groentje en gehakelde aurelia worden nu al waargenomen; maar dat kan beter."

Om die reden voert Staatsbosbeheer de laatste jaren een intensief bosrandenbeheer. Elk jaar kapt men randen van het bos en bomen langs een aantal paden. Hierdoor ontstaan open stukken variërend van 10 – 20 meter bij 100 tot 200 meter. In deze zogeheten vlinderbanen krijgen zon en licht vrij spel. Al gauw verschijnen allerlei bloeiende kruiden en soorten als vuilboom, sleedoorn en meidoorn worden aangeplant. De natuurlijke bosranden vormen voor vlinders een compleet leefgebied. Tegelijkertijd vormen ze corridors waardoor vlinders zich gemakkelijk door het bos kunnen verplaatsen. In totaal wil Staatsbosbeheer vijftig kilometer vlinderbaan creëren.

Kleine vos (Bron: vlinderstichting)

Kenmerken: Bovenkant voorvleugel is roodbruin met een rij blauwe maanvlekken langs de achterrand. (Deze maanvlekken ontbreken bij de grote vos). Behalve de vlekken aan de voorrand heeft de voorvleugel in het midden drie zwarte vlekken. De grote vos heeft hier vier zwarte vlekken. Op de onderkant van de voorvleugel heeft de kleine vos een lichtbruin veld.

Vliegtijd: Begin juni tot begin oktober

Voorkomen: Algemeen, in sommige jaren met hoge aantallen. Kan in vrijwel alle biotopen aangetroffen worden. Wordt in veel tuinen gezien.

Waardplant: Brandnetel

Kleine ijsvogelvlinder

De vlinderbanen betalen zichzelf. Staatsbosbeheer oogst hout dat ze kan verkopen. Daarvan kunnen weer struiken gekocht worden om in te planten. De eerste resultaten van de vlinderbanen zijn er al. De sterke uitbreiding van het koevinkje en het bont zandoogje heeft ongetwijfeld te maken met het nectaraanbod in de brede, zonnige bospaden én het feit dat er meer zon in het bos kan doordringen. Ook een soort als het oranje zandoogje, die sinds 2000 in het bos voorkomt, heeft hiervan geprofiteerd. In 2002 verscheen de eikenpage. Deze soort heeft een voorkeur voor hogere en oudere eiken en de vestiging heeft vooral te maken met de ouderdom van het bos. Bovenaan de wensenlijst staat onbetwist de kleine ijsvogelvlinder.

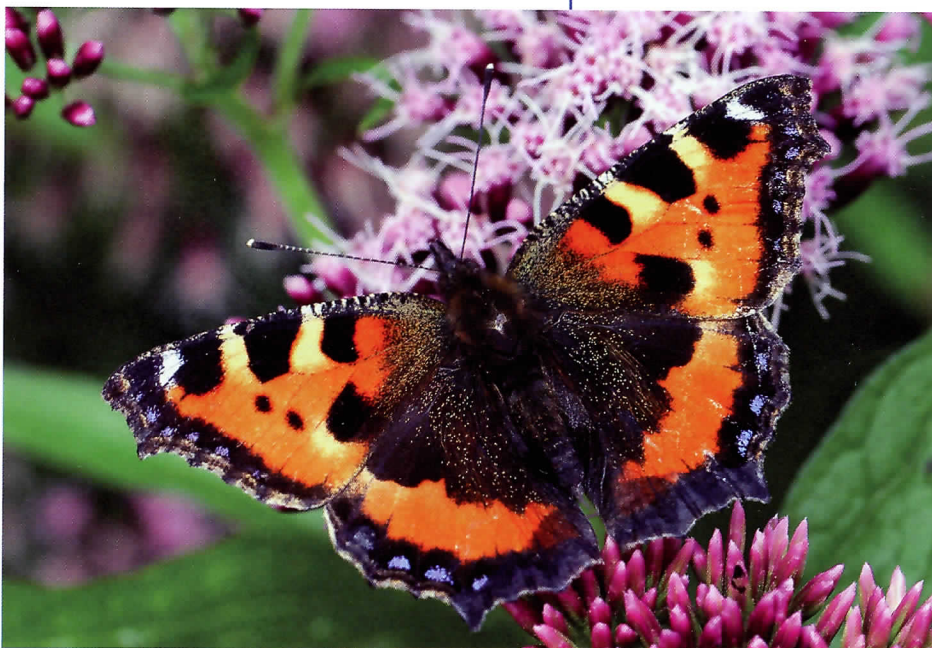
Harco Bergman: "Een zeldzame soort, die al enkele keren in Het Kuinderbos is waargenomen. Het zou mooi zijn als die in de toekomst een algemene verschijning in ons bos zou worden."

Samen met de Vlinderstichting en Gerard Eggens, vlinderkenner uit Emmeloord, heeft hij de toekomst voor de kleine ijsvogelvlinder al uitgestippeld. "Er is voldoende kamperfoelie, de waardplant waar de kleine ijsvogelvlinder haar eitjes op afzet. De rupsen leven van de bladeren en de vlinders benutten de nectar van de bloesems van de struiken. In combinatie met bomen en struiken zijn de omstandigheden straks ideaal."

In gedachte ziet Bergman de donkerbruine vlinder met fraaie witte banden van bloem naar bloem fladderen. Kleine ijsvogelvlinders vliegen bijna zonder met de vleugels te bewegen. "Een fraai schouwspel," verzekert hij ons.

De mannetjesvlinders voeren een ware luchtshow op. Is het vrouwtje gestrikt, dan vliegt de kleine ijs-

Kleine vos, een algemene soort in het Kuinderbos.

In het Kuinderbos zijn veel verschillende vlindersoorten te bewonderen. (foto: archief)

Foto's rechts onder:

De vlinderbanen betalen zichzelf. Staatsbosbeheer oogst hout dat ze kan verkopen.

In gedachte ziet Bergman de donkerbruine vlinder met fraaie witte banden van bloem naar bloem fladderen.

Kleine IJsvogelvlinder. (foto: Kars Veling - de Vlinderstichting)

vogelvlinder tot de toppen van de bomen. Heeft de paring plaatsgevonden, dan is er geen rol meer weggelegd voor manlief. Hij sterft, terwijl het vrouwtje op zoek gaat naar een geschikte waardplant om haar eitjes af te zetten. Een nieuwe generatie is in aantocht.

Kleine ijsvogelvlinder (Bron: vlinderstichting)

Kenmerken: Voorvleugellengte: 22-29 mm. De grondkleur van de bovenkant van de vleugels is bij het mannetje zwart en bij het vrouwtje donkerbruin. De witte middenband is op de voorvleugel in het midden onderbroken. Op de onderkant van de achtervleugel loopt aan de buitenkant van de witte middenband een dubbele rij donkere vlekjes.

Vliegtijd: Begin juni-half augustus in één generatie; soms een partiële tweede generatie in september. De vlinders leven vooral hoog in de bomen, maar komen 's morgens naar beneden om te drinken van mest, rottend fruit of vocht van de grond.

Voorkomen: Een vrij zeldzame standvlinder met alleen in Twente en de Achterhoek nog een groot en min of meer aaneengesloten verspreidingsgebied; ook in Noord-Brabant en Limburg wordt de soort af en toe nog waargenomen.

Waardplant: Brandnetel

Belangrijkste maatregelen voor vlinderbanen:

- Ontwikkelen van een geleidelijke overgang door vellen van bomen of door opslag van struiken langs de buitenkant te stimuleren.
- Creëren van warme inhammen.
- Openkappen van bospaden.
- Creëren van een bloemrijke zoomvegetatie.
- Plaatselijk kappen van open plekken in het bos.
- In stand houden en aanleggen van hagen, heggen en houtwallen.

Meer informatie vindt u in het boekje 'Bosrandenbeheer voor vlinders en andere ongewervelden'. ISBN 90 5011 191 2 (KNNV Uitgeverij Zeist)

Kijk ook op:
www.staatsbosbeheer.nl
www.vlinderstichting.nl

Tekst en fotografie: Koos Kasemir en Hans Peeters

